

Τέσσερις τοῖχοι ἐναντίον μου

Συνέβησαν ὅλα στό Λονδίνο ὅταν ἀκόμη τό τσάι τῆς αὐτοπεποίθησης τό ἔπιναν ἐκεῖ ἀτάραχα καί στήν ὥρα του κι ἐγώ ἤμουν πολύ νεότερος καί πολύ πιό ἀνυπόμονος γιά ὀτιδήποτε ἐκτός ἀπό τό ἀφέψημα. Ἄλλο μ' ἔνοιαζε ἐκεῖνο τό ἀπόγευμα. Πτῶμα μετά τό ταξίδι, βιαζόμουν νά δῶ μέσα στό δωμάτιο ὅπου θά ἔμενα πράγματα κουρδισμένα, ἐξυπηρετικά νά μέ ὑποδέχονται. Ἔτσι ἔλεγαν πώς δουλεύουν τά πράγματα, ρολοί, ἅμα περάσει κανείς τά σύνορα τῆς χώρας του. Ἄλλοῦ, ποτέ στόν δικό σου τόν τόπο οἱ εὐκολίες, τά θαυμαστά κουμπάκια πού πατώντας τα νιώθεις Ἑγγλέζος καθισμένος σταυροπόδι στήν μπερζέρα του, ὅταν εἶναι ἕξι καί τέταρτο ἀκριβῶς, ὅταν τό σκυλί ράτσας ξαπλωμένο στό χαλί ὀνειρεύεται τή ράτσα του.

Τά πιστεύουν πολύ αὐτά καί τά περιμένουν, ἰδίως οἱ νέοι πού ἔρχονται ἐδῶ γιά σπουδές. Καταφθάνουν γεμάτοι ἔξαψη. Ποῦ εἶναι τό γρασίδι ὅπου φυτρώνουν τά κάστρα; Ποῦ εἶναι τά πανεπιστήμια πού μοιάζουν μέ κάστρα καί οἱ

λίμνες όπου αντικαθρεφτίζονται τά πάντα, λόφοι και κάστρα τής γνώσης και οι όμιχλες τής άγνοιας δλόγυρα;

Σύμφωνα μέ τό πρόγραμμα πού διανεμήθηκε στους ενδιαφερόμενους, τό πολύ-πολύ σ' ένα εξάμηνο οι όμιχλες θά εξαφανιστούν. Άπαιτεΐται έντατική και οργανωμένη μελέτη, τίποτ' άλλο. Καί φυσικά λίγη ανάπαυση προτού νά πәне νά τά δούν από κοντά αυτά πού περιγράφουν τά προσπέκτους. Προσφέρεται κατατόπιση για όλα: χάρτες, διαδρομές, σημειώματα μέ χρήσιμα τηλέφωνα. Κανείς δέν ειπε στους φοιτητές πώς τά περίφημα κουμπιά πού τά πατάς και οι άνέσεις πετάγονται άμέσως, δέν υπάρχουν. Τό αντίθετο συμβαίνει. Μικρά, άνυπάκουα αντικείμενα παραμονεύουν: κρύβουν τά μυστικά τους, θά άντισταθούν στους φοιτητές όπωσδήποτε. Μόνοι τους αυτοί θ' ανακαλύψουν μέσα στά δωμάτια συρτάρια πού τρίζουν παράξενα, από τήν έποχή τής "Εμιλυ Μπροντέ και από παλιότερα ακόμη, κι υπάρχουν επίσης εκεί ένα σωρό κλειδιά, θήκες, ταμπακιέρες από ξύλο τριανταφυλλιās, κουτιά για μπισκότα πού λείπουν... Πρόκειται για χώρα έσωκλειστη. Τό μαθαίνει κανείς αυτό κάπως άργά και πάντα βγάζοντας ένα μικρό, οξύ έπιφώνημα έκπληξης: θά τό ακούσουμε και πιο κάτω αυτό.

Στενόχωρο και μάλλον υγρό ήταν τό δωμάτιο. Ώραϊο ξεκίνημα. Μου τό παραχωρούσε για λίγες μέρες ένας συμφοιτητής μου απ' τήν Άθήνα πού σπούδαζε εδώ. Κι άλλοι φιλοξενούμενοι πριν από μένα θά ειχαν περάσει αυτή τήν πόρτα ψιθυρίζοντας δειλά κι άχάριστα «πάλι καλά», για να μήν πούν τίποτα χειρότερο. Κατάκοποι μετά τήν πτήση,

σέρνοντας τά μπαγκάζια τους, τά πόδια τους, κι ένα πτυχίο κάπου χωμένο πού θά 'πρεπε ένα άλλο, ανώτερό του νά τό διαδεχτεί άργότερα. Ή σκυταλοδρομία μέ τόν έαυτό τους θά συνεχιζόταν. Άπό στάδιο σέ στάδιο, από προσόντα σέ προσόντα. Καθισμένος στήν άκρη του κρεβατιου είδα έναν κύκλο νά διαγράφεται στό μυαλό μου. Ύποψήφιος πρώτα, κατόπιν απόφοιτος, τώρα πάλι ύποψήφιος... και τί άλλο άκόμη θά γίνει χωρίς νά τό θέλεις ή μάλλον χωρίς νά θέλεις άκριβώς αυτό; Προχωρημένη ή ώρα για τέτοιες σκέψεις. Τό δείχνει ή βαλίτσα δίπλα, ανοιγμένη άνόρεχτα, τά ρούχα ριγμένα σέ μία πολυθρόνα, κι ένα κεφάλι στηριγμένο στό λαιμό μου πού δέν είναι πιά δικό μου. Γέρνοντας απότομα βουλιάζει στό μαξιλάρι. Ίδού πού όρισμένα πράγματα ποτέ δέν αλλάζουν. Άκόμη κι έδώ τό μαξιλάρι μιλάει για ύπνο. Βαθιά, δύσθυμη κατάδυση, σαν νά πρέπει νά φύγεις από κάπου, γνωρίζοντας πώς εκεί πού θά πās δέν είναι καθόλου καλύτερα από κει πού φεύγεις. Κοιμάμαι και μαντεύω περίπου τί όνειρο θά δώ, και τό βλέπω πραγματικά (ήδη φαίνεται πώς ή πόλη αυτή επέδρασε πάνω μου — μέσα από τή βαλίτσα ξεμυτάνε φαντάσματα).

Είναι ένα όνειρο του Νότου. Άπό ένα μπλέξιμο, ένα λάθος γραφειοκρατικό άκυρώνεται τό απολυτήριό μου του Γυμνασίου. Πρέπει, λέει, νά ξανακαθίσω στό θρανίο για έναν άκόμη χρόνο. «'Ε, τί νά κάνουμε;» άκούγεται μία φωνή χωρίς φύλο, χωρίς ευθύνες —θά 'θελα νά 'ναι και χωρίς ίχνος χαιρεκακίας, μά αυτό θά ήταν ένα άλλο όνειρο— τέτοια συμβαίνουν στά σχολεία μας, ιδίως σέ παιδιά πού βιάζονται πολύ νά φύγουν και νά πάνε μακριά, κραδαίνο-

ντας τό ἀπολυτήριο μέ τούς μεγάλους, ἀχρηστούς βαθμούς τους, γλυκά, συμπαθητικά, ὑπερφιάλα παιδιά, κοσμήματα γιά τά σχολεῖα καί τήν πατρίδα, ἀλλά νά... πῶς νά τό ποῦμε, τά κυνηγáει ἡ ἀτυχία –οἱ ἀρχαῖοι μας πρόγονοι ἀλλιῶς θά τό ἔλεγαν, θυμάστε; Φόρα πολλή δέν εἶχε πάρει ὁ Βελερεφόντης;– τελospάντων, ἕνα σωρό παγίδες ὑπάρχουν κοντά τους, ἐνῶ αὐτά κοιτώντας ψηλά δέν τίς προσέχουν καί πιάνονται κάποια στιγμή. Πέφτουν ἀπότομα ἀπό τούς ἐνδοξούς, ἀν καί γκριζούς, εὐρωπαϊκούς αἰθέρες. Πέφτουν ἀφήνοντας τό θρυλικό ὦχ! πού, ὠστόσο, ἀλλάζει σέ ouch! μέ τό πού φθάνουν στό ἔδαφος.

Εὐπνησα· δέν εἶναι δυνατό νά ἔβγαλα ἐγώ αὐτόν τόν ἀπαίσιο, ἀνόητο ἦχο. Ouch! Στό ἀεροδρόμιο τόν εἶχα πάλι ἀκούσει· παραπατώντας ἕνας ἐπιβάτης εἶχε πέσει πάνω σέ κάποιον ἄλλο τήν ὥρα πού ἔψαχναν στίς ἀποσκευές. Ὅποτε ἔβλεπα τό ἐπιφώνημα γραμμένο στά κόμικς ἢ τό ἀκουγα σέ κάποια ταινία, σάν νά μέ τρύπαγε βελόνα ἡλεκτρική. Ἐνοχλητικός ἦχος, τραχύς, κραυγούλα ζώου παρά ἀνθρώπου, ἕνα σύμπλεγμα σκοτεινό, πάντα θυμωμένο, καμμιά σχέση μέ τό βασανισμένο ὦχ ἢ καί τό ἄχ, ὅπου τό χ εἶναι ἕνα θρόισμα καημένο, πνιγμένος φθόγγος βγαλμένος ἀπό τό στῆθος – ἀπό κεῖ πρέπει νά βγαίνει ὁ πόνος κι ὄχι ἀπό δόντια κιτρινάρικα πού κροταλίζουν.

Ὡστόσο, γεγονός ἦταν πῶς στό δικό μου, ἄσχημο ὄνειρο ἀκούστηκε τό ἐπιφώνημα. Δέν ἦταν ἄλλος, ἐγώ ἤμουν τό ἡγεῖο του. Σῆμα εἰδικό φαίνεται πῶς ἦταν, εἰδοποίηση πῶς θέλοντας καί μή ἢ ἐγκατάστασή μου εἶχε ἀρχίσει κιόλας. Ἐμειναν πίσω τά παλιά. Ἐδῶ, σέ τοῦτο

τό δωμάτιο θά πρέπει τώρα νά δοκιμάσω τίς καινούργιες λέξεις, νά χειριστῶ τά ἀντίστοιχα πράγματα. Μ' ἕναν ἦχο δόθηκε τό σύνθημα. Διόλου εὐχάριστο αὐτό, ἔμοιαζε μέ ἐντολή. Σχίζοντας τόν λιγοστό ἀέρα μέσα στό δωμάτιο ἕνα μαστίγιο ἀποικιοκρατικό ζητᾶ ἀπό ἕνα ράθυμο, μεσογειακό κορμί πεσμένο μπρούμυτα πάνω στό κρεβάτι νά σηκωθεῖ ἀμέσως καί νά πιάσει δουλειά. Ἄς εἶναι· μερικές φορές λίγο ζόρι δέν βλάπτει· ἀρκεῖ νά μή σέ προσβάλλουν θεωρώντας σε τεμπέλη, ἀνίκανο νά προσαρμοστεῖς. Καί ἐπειδή φοβᾶσαι πώς τέτοιος εἶσαι, παραμένεις ἀκόμη λίγο στή στάση αὐτή, κολλημένος στό στῶμα ἀπ' ὅπου βυζαίνεις λεπτά, ὧρες, μέρες ἀναβολῆς. Ὑστατη ἀξιοπρέπεια τοῦ ἀπροσάρμοστου τό πείσμα.

Γιά πόσο ὅμως; Ἦταν ἀνάγκη νά κρεμαστοῦν τά ροῦχα, νά βρεθεῖ κάτι γιά φαγητό. Δέν ἦμουν πιά ἐκεῖ πίσω, ἐδῶ ἦμουν στό Λονδίνο, κάπου στό Bayswater, μακριά ἀπό τήν οἰκογένεια καί τούς φίλους. Κάτω ἐκεῖ, θά συζητοῦσαν τώρα ὅλοι μέ φλεγόμενα πρόσωπα γιά τό τί πρέπει νά γίνει, κι ὅταν ἔχει πέσει μιᾶ χούντα, τά πάντα μποροῦν νά συζητηθοῦν καί νά γίνουν ἢ νά μή γίνουν. Ὅμως ἐδῶ πού βρισκόμουν, καί ὅπου οἱ βιομήχανοι ὀνομάζουν βιομηχανική τήν ἐπανάσταση, ἄλλες ἀλλαγές θά ἔπρεπε νά γίνουν καί μάλιστα ἀμέσως. Βιβλία τοποθετημένα πάνω στό τραπέζι νά παραμεριστοῦν γιά νά ἀκουμπήσουν τά δικά μου. Ἐσώρουχα, ξυριστικά, παντόφλες, ὅ,τι κουβαλήθηκε μέχρι ἐδῶ πρέπει νά βρεῖ τή θέση του ἐκτοπιζόμενα μικροαντικείμενα πού δέν μοῦ ἀνήκουν, χρησιμοποιημένα ἀπό ἄλλους. Κι ὑπάρχουν ἕνα σωρό ἀπό αὐτά, παντοῦ,

στό μπάνιο, στά ντουλάπια, κάτω από τό κρεβάτι όπου τά ἔχει χώσει ἢ φούρια τοῦ οἰκοδεσπότη πού ἦταν βέβαια κάποτε συμπατριώτης μου καί πού προφανῶς δέν εἶναι πιά καί τόσο. Ἐνα ὑβρίδιο εἶναι ἀπό Στερεά Ἑλλάδα καί βρετανικά νησιά, ἀφοῦ ἔχει γεμίσει τόν μικρό αὐτό χῶρο μέ χίλια δύο χαζά κουτάκια, ἀλλοδαπές κονσέρβες μέ ἀνεξερεύνητο περιεχόμενο, φρουτά ἀλλόκοσμα στό ψυγεῖο, δύο πορτοκάλια σέ χρῶμα βερίκοκου, ἓνα μῆλο σέ χρῶμα λαχανί, μισάνοιχτα, ὕπουλα κεσεδάκια μέ βούτυρο, σάν φάκες γιά λαίμαργους, κι ἀκόμη φλουδες ἀτλαντικῶν ξερές κάτω ἀπό τό λεπτό, νάιλον σάβανό τους.

Ἡ παρωδία κορυφώνεται μ' ἐκείνη τή φέστα ἀπό χαρτί ἀπέναντι. Καρφιτσωμένα πάνω σ' ἓναν πίνακα ἀπό φελλό στόν τοῖχο τοῦ χῶλ, χαρτάκια, κάρτες, διαφημιστικά κουπόνια, σκίτσα καί χιουμοριστικά μηνύματα πασχίζουν νά δώσουν ἓναν τόνο ζωηρό ἐδῶ μέσα. Τόσο πολύ τό θέλουν, πού τά νεῦρα μου ὄχι φωνάζουν καί σ' αὐτό. Παραπάει ἢ προσπάθεια μέ τά χρώματα. Πολλή ἀνακατωσύρα γιά νά φανεῖ πῶς τουλάχιστον ἓνα δωμάτιο φοιτητικό μπορεῖ νά εἶναι εὐθυμο σέ μιά πόλη ὅπως αὐτή, ἄκεφη συνήθως κι ἔτοιμη νά εἰρωνευτεῖ ὅποιον ρωτήσει τό γιατί. Ἔτσι εἶναι καί τώρα.

Ψιλὴ βροχὴ πέφτει ἔξω – ἔχω ἀκουστά γι' αὐτή. Ἀλλά γιά τό πῶς κλείνει τό κεντρικό παράθυρο ἀπέναντι καμμιὰ ὀδηγία. Εἶναι ἀνάγκη νά κατεβάσω ἀμέσως τό πλαίσιο μέ τό τζάμι μέχρι τό περβάζι καί νά τό ἀσφαλίσω μέ κείνους τούς δύο περιέργους, δύστροπους πύρους. Χαλασμένοι εἶναι, μέ τίποτα δέν πιάνουν. Καί θά πρέπει ἐγώ τώρα, μετά τόν

τόσο παιδεμό μου ὥσπου νά ῥθῶ ἐδῶ, ἐγὼ πού δέν ξέρω ἀπ' αὐτά τὰ γελοῖα παράθυρα, νά βρῶ τόν τρόπο νά τὰ κλείσω ἀμέσως. Ἡ βροχή δυναμώνει. Ἀπειλές συσσωρεύονται. Μέσα σ' ἓνα διαμέρισμα μιά σταλιά ἑνας μέτοικος παλεύει μέ κάτι καρφιά. Μόνος, μέ τὰ μικρά του ἄσχετα δάχτυλα, μέ τό μυαλό του νά ἀποσπᾶται μακριά, νά ξεφυλλίζει βιαστικά ἓνα παλιό «κλασσικό εἰκονογραφημένο» πού τὰ περιέχει ὅλα, ὅλα ὅσα ἔχουν σημασία τούτη τή στιγμή. Γνωστό εἶναι πώς οἱ ἄγριες θύελλες, οἱ καταιγίδες πού ξηλώνουν στέγες σέ τοῦτα τὰ μέρη συμβαίνουν. Ἔχει διαβάσει ὁ μέτοικος κάμποσα γι' αὐτά. Πᾶνε μαζί οἱ νεροποντές, οἱ τρεμάμενες καμινάδες, κι οἱ νεαροί ἐξόριστοι μέσα σέ σοφίτες γιά τούς ὁποίους ἴσως γράψει κάποτε ἓνας ἄλλος Τόμας Χάρντυ ἢ καί κάποιος ἀπό τούς ἴδιους αὐτούς νεαρούς πού ἔρχονται ἐδῶ ἀπό πολύ μακριά γιά νά μελετήσουν ἡσυχoi, ἀπερίσπαστοι ἀπό τίς ταραχές πού μαστίζουν τίς εὐφλεκτες χῶρες τους. Φτάνουν γεμάτοι προσδοκίες καί τί βρίσκουν; Ἀγγαρεῖες καινούργιες, προκαταρκτικές, προτοῦ ἀρχίσει τό ὀτιδήποτε φαντασμαγορικό.

Μέ μιά τελευταία προσπάθεια τό παράθυρο κλείνει ἐπιτέλους. Θυμωμένες σταγόνες μέ ράμφη χτυπᾶνε ἀπ' ἔξω τό τζάμι. Ἀκούγεται ἀκόμη λίγο ἐκεῖνο τό ἰδιαίτερο λαχάνισμα τοῦ ἀρχάριου μέ τό ὁποῖο διασκεδάζουν τά πάντα ἐκτός ἀπ' αὐτόν. Κάθε ἐπιπλο καί σκεῦος, ἀκίνητο ἐδῶ μέσα καί φαινομενικά ἀθῶο, μπορεῖ καί νά καγγάζει ἀπό μέσα του. Ἐένος εἶσαι ὅταν τό δωμάτιο ὅπου πρέπει νά μείνεις σέ κοιτάει χοροῖδευτικά.

Σαθρῆ ἐπομένως ἢ περιβόητη βρετανική ὑποδομή. Πα-

ραπλανητικά και τὰ χαρωπά, χρωματιστά χαρτάκια στους τοίχους. Ἐπιπλέον, μιά μυρουδιά περιέργη ἔρχεται ἀπὸ τὴ μεριά τοῦ ψυγείου, κάτι παύει νὰ εἶναι ζωντανό, κάτι ἄλλο στάζει πένθιμα μέσα στό μπάνιο, ὅλα συνωμοτοῦν, ἀντιδρῶν στό νὰ κάθεται κάποιος ἐδῶ καινούργιο-φερμένος καί νὰ κοιτάζει γύρω χωρίς κἀν μέ περιέργεια. Κακομαθημένα παλιοπράγματα. Ἄλλοι τὰ διάλεξαν καί θὰ πρέπει νὰ συμφωνήσω κι ἐγὼ τώρα πὼς καλῶς ὑπάρχουν. Δέν θὰ ἔχω λοιπὸν ἀντίρρηση νὰ εἶναι ἔτσι φτιαγμένα, δύσχερστα, ἄνοστα καί ἀκριβῶς γι' αὐτό μέ μιά μικρὴ μοχθηρία φυλαγμένη μέσα τους σάν ἐλατήριο σκουριασμένο. Ἄς εἶναι ὅπως εἶναι τὰ πράγματα. Ἡ μοκέτα νὰ μυρίζει καπνὸ ἀπὸ πίπα. Τὸ παράθυρο νὰ μὴν ἔχει παντζούρια καί νὰ κλείνει δύσκολα. Τὰ φασόλια στὴν κονσέρβα νὰ ἔχουν ζάχαρη, ἢ ζάχαρη νὰ εἶναι ἀγλυκη, κι ἐσύ χωρίς πίκρα νὰ πρέπει ν' ἀφήσεις ὅσα ἤξερες καί νὰ ὑποκριθεῖς πὼς εἶσαι ἀνοιχτός, ναί, ἀσφαλῶς, πάντα κοσμοπολίτης ὀφειλεις νὰ ἦσουν, εὐπρόσδεκτο ὅ,τι καινούργιο. Ποῦ ξέρεις, δέν λένε ὅτι καί οἱ δυσκολίες ἔχουν τὴ χάρη τους; Ἀκόμη καί τὰ γυμνά παράθυρα τὴν ἔχουν καί ἡ θαμπὴ ἔκταση ἔξω ἐνός οὐρανοῦ ὀρυκτοῦ, πού κατεβαίνει ἀπειλητικός, βαρὺς πάνω στίς στέγες καί στά κεφάλια τῶν ἀνθρώπων. Ἕνας μόνιμος κίνδυνος νὰ καταπλακωθοῦν ὅλα, ὁπότε οὔτε κἀν νὰ πλησιάσει στό στόμα σου δέν μπορεῖ ἡ «πλάκα», ἄλλη λέξη ἔρχεται, fun, νὰ κάνεις λίγο fun μέ ὅλα, τὴ στιγμὴ μάλιστα πού ἡ πίεση ἀπὸ πάνω σου αὐξάνει.